

Roman

krat. prilog

2

ilustrovan družinski tednik izhaja v četrtek

III. leto

V Ljubljani, 20. avgusta 1931

Štev. 34

Njegov duh

Povest nesrečne ljubezni

Napisal M. E. Braddon

I

„Torej mi ne daste nič upanja, Suzana?“

Te besede je rekel mlad, krepak mladenič resnega obraza. Vsa njegova vnanost je razodevala odkritega in neustrašnega moža. Gledal je skozi odprto okno prijazne farmarske sobe, in zraven nje ga je stala deklica, ki so ji te besede veljale. Naslanjala se je na okno in plaho zrla v pokrajino.

„Prav nikakega upanja, Suzana — nikakega? Torej je vse med nama izgovorjeno?“

„Če hočete s tem reči, da bom kedaj nehala misliti o vas kot enem najboljših prijateljev, kar jih imam na svetu, potem ne, John.“ je odgovorila. „Ali da bom kedaj prestala gledati v vas plemenitega in zvestega prijatelja — ne, John, tisočkrat ne!“

„A jaz imam v mislih nekaj več kakor samo to, Suzana, in tudi vi to veste. Moja želja je, da bi bili kedaj moja žena. Ne mudi se mi, Suzana, sami veste, da ne. Počakal bi, dokler ne bi prišel moj čas. Mladi ste še, zelo mladi, in najbrž še ne poznate svojih čustev. Počakal bi, Suzana. Moja ljubezen se ne bo izpremenila. Pustite mi le upanje! Nisem brez imetja, sami veste, Suzana. V banki imam tri tisoč funtov, ki mi jih je zapustil stric, Tidman. Imel sem srečo, da je bil moj oče bogat industrijec in da je stric ostal

Kay Francis

ZAMISLJENA

Paramount

samec, a če bi mi vi postali žena —

„To ne bo nikoli, John. Vem, kako ponosna bi morala biti, da tako mislite o meni. Toda nisem vredna tolike ljubezni. Ne, da ne bi cenila vaših vrlin, John; ali —“

„Torej je nekdo drugi vimes, Suzana?“

„Da, John.“ je tiho zajecljala in pobesila obraz, ki ga ji je zalila živa rdečica.

„Nekdo drugi, ki vas je prosil za roko?“

„Ne, John; samo mislim, da me ima malo rad, in —“

Nenadoma je utihnila, beseda ji ni hotela več z jezika.

Se nadaljuje na strani 490

KRONIKA TEDNA

Francoski pisatelj Maurice Dekobra razpravlja o poljubu in njegovi vrstah. Značilnost nemškega poljuba je po njegovem v toploti, ki prekipi z enih ustnic na druge, ko se strnejo. Madžarski poljub je nenaden in mojstrski, dunajski pa po njegovem lastnem izkustvu nežen in rahel, ne da bi brutalno zgrabil ustnice ljubljene bitja. Ustnice Parižank se pri poljubu finokusno zobljo, kar da ustom značaj duhovnosti. Italijani znajo posebno dobro in na več načinov poljubljati; časih zbuje pri dotiku z ustnicami drgečoč, časih sunkovite in vroče dražljaje. Angležinja je pri poljubu na zunaj malomarna, a nežna pri predaji. Skandinavke sicer ne poljubljajo mojstrski, zato pa osvajaajo. Posebno nevaren se zdi Dekobra slovenski poljub: Slovanske poljubljajo s temeljito preračunano malomarnostjo, kar utegne zaljubljenca pognati v zločin, blaznost ali pa v ponovitev. Španski poljub je tiransko nasilen in poln strasti. Američanu pa je poljubljaje bolj šala in zabava.

*

Patriotizem v praksi:

Nemška vlada varčuje na vseh straneh. Zato bi rada tudi znižala pokojnine bivšim Viljemovim generalom. Razposlala je 175 priporočnih pisem višjim oficirjem, med katerimi dobivajo nekateri več ko 20.000 Din pokojnine na mesec, in jih prosila, naj se prostovoljno odpovedo delu pokojnine. Dobila je le dva pozitivna odgovora, vsi drugi so odklonili, nekateri pa so pisma kar neodprta vrnili.

*

Ko so prejšnjo nedeljo po plebiscitu pregledovali glasovnice, so dobili med njimi takole: „Če moji domovini koristijo, glasujem za da, drugače ne.“ Seveda je bila glasovnica neveljavna.

*

Strašna žrtev ničemurnosti je postala 17-letna Elfrida, kmetsko dekle z Moravskega. Hotela se je iznebiti kocin pod pazduho in si jih je izžgala. Pri tem pa je dobila tako hude opekline, da je v bolnici v strašnih bolečinah umrla.

*

Dokaz nemške temeljitosti:

Blizu turinško-pruske meje so roparji napadli in oropali zakonski par. Policija, ki je hitro prišla na kraj dogodka, pa je najprej hotela vedeti, ali se je napad izvršil na turinških ali na pruskih tleh. Šele, ko so strumni stražniki nedvomno dognali, da je bil rop storjen na turinških tleh... kaj bi dalje govorili: takrat kakopak o zločincih ni bilo več duha ne sluha.

Njegov duh

Nadaljevanje z naslovne strani

John Granger je vzdihnil in ni nič rekel; nekaj trenutkov je v sobi vladala smrtna tišina.

„Mislim, da vem, kdo bi to bil,“ je rekel naposled. „Robert Ashley, kajne, Suzana?“ Njena rdečica je postala še temnejša, dekličin molk je bil zadosten odgovor. „Prav: mlad, dober fant je in bolj ustvarjen za to, da si osvoji srce mlade deklice kakor takle neokreten in odkrit človek, kakršen sem jaz. Da, dober dečko je, kolikor ga poznam: ničesar ne morem reči zoper njega, Suzana. Poznam pa nekega drugega, pred katerim bi vas svaril, Suzana, če ste kedaj le v sanjah hoteli misliti nanj.“

„Kdo je to, John?“

„Vaš bratranec, Stephen Price.“

„Ne bojte se, da bi kedaj mislila nanj, John. One male ljubezni med Stephenom in menoj je konec.“

„Čul sem ga, ko se je zaklinjal, da boste nekega dne še njegova žena, Suzana. Jaz ga ne maram, in tudi ne zapam mu. Ne samo zaradi njegovega slabega značaja: vsi ga poznajo kot lahkomiselnega in razsipnega lahkoživca. Ne samo zaradi tega — še nekaj drugega je temu vzrok, nekaj, česar vam ne znam izraziti v besedah. Vem, da je jako sposoben in poraben človek. Ljudje govore, da mu notar Vollair samo zaradi njegove spretnosti izpregleda vse slabe strani: baie celo pravi, da še ni imel tako dobrega knjigovodje kakor je Stephen. Toda spretnost in poštenost ne gresta zmerom vstric, Suzana, in bojim se, da ne bo vaš bratranec nekega dne slabo končal.“

Suzana Lorton ni niti poskusila ugovarjati njegovim besedam. Stephen Price ni bil dobro zapisan pri njenih ljudeh, vključno svoji prijetni

vnanjosti in toliko hvaljeni spretnosti, ki mu je pridobila pri ljudeh tako velik ugled.

John Granger je še vedno stal pri oknu, odkoder se je širil blagodejni vonj tisočih cvetlic toplega poletnega ozračja. Stal je tam, kakor da ne more napraviti konca temu pogovoru. Toda konec bo moral priti, in treba bo izgovoriti poslednje besede.

„Vidite, Suzana,“ je naposled začel. „mož mora iz lastne moči prenesti take stvari, čeprav se mu zdi, da mu bo strlo življenje, in sam napraviti konec nadam in sanjam, ki jih je imel. Ne morem vam govoriti o tem, kako vas ljubim, srce moje — kako vas bom ljubil do konca svojih dni. Bob Ashley je dober dečko in Bog daj, da bi vam bil dober mož! Vendar ne morem verjeti, da bi vas tako ljubil kakor vas jaz ljubim, Suzana. On ima še očeta in mater in sestre, ki skrbijo zanje in jih ljubi: jaz nimam nikogar na svetu, da bi ga ljubil, razen vas. Že kot otrok sem bil sam in že takrat ste mi vi bili ves svet. Grenko se mi bo zdaj živeti v usodo, Suzana: toda ni mi pomoči. Ne jokajte, Suzana! Brezsrčen sebičnej sem, da vam to pripovedujem in vam silim solze v vaše lepe oči. Ni mi pomoči: usoda je tako odredila in vsi se moramo vdati vanjo. Z bogom, dekle!“

Pomolil je deklici svojo veliko, pošteno roko. Suzana jo je priela z obema rokama, se sklonila nanjo in jo vsa v solzah poljubila.

„Nikdar ne boste razumeli, John, kako zelo vas spoštujem,“ je rekla. „Samo ne recite s takim glasom, z bogom! Saj ostaneva do konca dni prijatelja — kajne, da ostaneva, John?“

„Do konca dni prijatelja? Da, dekle: toda prijatelja od daleč. Vidite, so stvari, ki jih

ne bi prenesel. Lahko vam želim srečo, pošteno in iskreno; ne mogel pa bi ostati v Friarsgatu in vas gledati kot ženo Roberta Ashleya. Rok zakupa moje farme je potekel. Danes popoldne sem poklican k notarju Vollairu, da ga obnovim. Sanjal sem, da bi bili vi gospodarica na tej dragi mi zemlji. Tako, Suzana, sem sanjal vsa ta tri leta. Ne morem več gledati svoje zemlje, ko so se podrle te sanje. Odstopil bom farmo še danes, in pojdem v Ameriko. Imam nekaj denarja, z njim si zgradim nov dom; dela se ne strašim. Tudi prijatelje imam onkraj morja: bratranca Jima Lomaxa in njegovo ženo. Pred petimi leti sta se izselila in zdaj imata že lepo farmo. Čisto tuj ne bom pri njih."

"Da, da, v Ameriko idite, John," je obupno vzkliknila Suzana. "In nikdar, nikdar več se ne vrnite nazaj!"

Smilil se ji je mladi mož, ki ga je kot človeka tako zelo cenila. Zbodlo jo je v srce ob misli na trpljenje, ki mu ga je prizadejala, ker si je vcepil nesrečno željo, da bi ji bil več kakor samo prijatelj.

"Nikdar je dolga beseda, Suzana," je odgovoril na svoj odkriti in resni način. "Kadar bodo za nami dolga leta in bodo že odrasčali vaši otroci, takrat bi želel priti nazaj in malo posedeti pri vašem ognjišču in pokaditi pipo z vašim možem. Ne, da bi vas kdaj preстал ljubiti. Suzana: toda zob časa bi vzel stari bolečini ost, in ostal bi še pokojen spomin, kakor misel človeka, ki je bil dolgo mrtev. Da, vrnil se bom čez deset ali petnajst let, če bom še živ, samo zato, da bom videl vaše otroke — in vem, da bo med njimi eden, ki mi bo posebno drag, in mi bo v letih starosti kakor moj lastni otrok. Slutim, da bo tako. In zdaj vam moram reči z bogom, Suzana; ob treh moram biti pri Mr. Vollairu, in opraviti moram še dosti poslov, preden odpotujem."

"Ali mislite tako naglo na pot?"

"Tako, ko vse uredim za stran farme in druge reči. A preden odidem, se pridem še posloviti od vas in vašega očeta."

"Da, morate priti po slovo, John. Ne bi bilo lepo, če bi šli, ne da bi dali očetu roko. Do svidenja!"

Še enkrat sta si stisnila roko, nato je šel. Počasi je krenil po ozki vrtni poti čez travnik, porasel z bodičevjem. Onkraj njega so stala raztresena drevesa, med njimi pa zapuščene peščene jame in mlake s stoječo vodo — neprijazen kraj za hojo ponoči, čeprav se pot nikjer toliko ne oddalji od glavne ceste, da se ne bi čulo, če bi se kaj zgodilo. Ozka steza med drevjem je kakor kratka zaseka med farmo Matthewa Lortona in Hillboroughom in John Granger je krenil po njej.

Stopal je s trdnim korakom in pokoncu, čeprav mu je bilo srce težko to popoldne. Bil je mož, ki zna moško prenašati karkoli ga zadene, in ko se je ustavil pred notarjevo hišo, ni bilo v njegovih očeh nič, kar bi izdajalo, kako mu je v duši.

Pri Mr. Vollairu je bil neki klient, zato je moral počakati. V predsobju je zagledal Stephena Pricea, ki je se-

del za pisalno mizo v družbi mladega pisarja.

"Dober dan, Granger!" je pozdravil došleca s pokroviteljskim glasom, ki je bil Johnu tako zoprni. "Prihajate za stran zakupa, ne?"

"Nimam vzroka, da bi vas zaradi tega nadlegoval."

"Aha, vem — vi ste eden tistih srečnih ljudi, ki se jim nikoli ni treba obračati na pravnike, ker niso nikoli v stiski. Za stran zakupa pa vam rečem, da boste morali imeti že hudičevo srečo, če boste hoteli dobiti Friarsgate iznova v zakup za tisto ceno, ki ste jo do zdaj plačevali."

"Nisem prišel za stran novega zakupa," je odgovoril John Granger. "Zapuščam Friarsgate."

"Zapuščate Friarsgate? To se mi pa čudno zdi. Kaj ste dobili boljšo farmo?"

"V Ameriko pojdem."

Stephen Price je poživžgal od začudenja in se obrnil na stolu, da bi Johna bolje videl.

"Kaj pravite, Granger?"

"Fant, kakršen ste vi, s polno možno denarja — pa v Ameriko! Do zdaj sem še zmerom slišal, da hodijo v Ameriko samo taki ljudje, ki so izgubili vse svoje imetje."

"Naveličal sem se Anglije in zahotelo se mi je izpremembe. Pravili so mi, da gre ljudem, ki se na farmo razumejo in so si prihranili nekaj denarja, v Ameriki zelo dobro."

"Da, in vam denarja ne manjka," je odgovoril Stephen Price in nevoščljivo vzdihnil. "In tako ste se odločili, da odidete v Ameriko? Čudno, zelo čudno. Mislim sem, da radi pogledate za mojo zalos sestrično. Zadnja leta sem vas dostikrat srečal pri Lortonovih."

John Granger ni odgovoril. Kmalu nato je Vollairov klient odšel in notar je poklical Mr. Gringerja k sebi v pisarno.

Moža sta se hitro pogovorila. Vse je šlo po Johnovi želji. Notar mu je povedal, da se jih je že več potalo za

„ROMAN“ STANE

1 mesec 8 Din, ¼ leta 20 Din, ½ leta 40 Din, vse leto 80 Din. Na razpolago še vse številke. Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 15.393.

Na tujem, vse leto:

v Angliji 9 šilingov, Avstriji 14 šilingov, Belgiji 14 belg, na Češkoslovaškem 70 kron, v Egiptu pol funta, Franciji 50 frankov, Holandiji 5 goldinarjev, Italiji 40 lir, Nemčiji 9 mark, Severni Ameriki 2 dolarja. Povsod drugod na leto 120 Din, za ½ leta pa 60 Din. Denar (veljavne jugoslovanske ali tuje bankovce ali ček) pošljite v lastnem interesu v priporočenem ali pa v denarnem listu.

Posamezne številke:

V Jugoslaviji po 2 Din. Dobe se v trafikah, knjigarnah in kolodvorskih prodajalnah. Kjer „Romana“ nimajo, zahtevajte, naj ga naroče. Direktna naročila izvršimo šele po prejemu zneska v bankovcih ali veljavnih znamkah. V Italiji stane posamezna številka 80 stotnik.

Naročila

in dopise pošljite na naslov: „Roman“, Ljubljana, Breg 10, poštni predal št. 345. — Rokopisov ne vračamo. Za odgovor priložite znamko. — Oglasi po tarifi.

njegovo farmo, in enemu izmed njih je bila posebno povšeči: najrajši bi se takoj preselil nanjo, ne da bi čakal na potek Grangerjevega zakupa. Pripravljen bi bil celo prevzeti ves njegov živi in mrtvi inventar in bi dobro plačal.

In tako je mladi farmar odšel iz pisarne vesel in zadovoljen, da je vse tako dobro uredil za odhod s svojega doma, ki mu je bil še nedavno tako drag.

II

John Granger se je s pripravi za pot in ureditvijo vseh stvari zamudil več ko tri tedne, in poletna pripeka je že jela ponehavati, ko je napravil poslednji obisk svojim travnikom in njivam. Prvič, odkar je sklenil dati domu slovo, je takrat začutil, kako hudo mu bo zapustiti domačijo.

„Pusto bo v tujini,“ je pomislil, sloneč na ograji pred hišo. Ljubeče je gledal po živini, ki zdaj ni več njegova, in se izpraševal, ali ga bo kaj pogrešala, ko ga več ne bo doma.

„Kakšno veselje naj mi bo, če postanem bogat?“ se je grenko nasmehnil, „ko nimam nikogar, da bi delal zanj, nikogar, ki bi ga moj uspeh navdal s ponosom! Ali ne bi bilo vendarle boljše, da ostanem doma, čeprav bi moral nekega jutra začuti ženitovanjske zvonove in zagledati njo pod pazduho z Robertom Ashleyem? O Bog, zakaj nisem mrtev! Kako lep konec bi bilo vsega!“

Pomislil je na može in žene, ki jih je lansko jesen pobrala mrzlica — sami ljudje, ki bi radi živeli, ki jim je bilo življenje čaša trpljenja in veselja nad domačijo; katerih smrt je zapustila široke vrzeli med sorodniki, ki jih na tem svetu ni več moči zadelati. Če bi tudi ponj prišla smrt, kako vesel bi je bil! Ne, da bi mu bila dobro došla zaradi telesnih bolečin, ne: le mrko puščobo je čutil v sebi, brez-

končno praznoto in breznamenitost. Nicesar ni imel, čemur bi zivel v sedanjosti, nicesar, kamor bi z upom gledal v bodočnost.

Tak je bil poslednji dan. Tri zaboje z obleko, knjigami in drugimi reči, ki jih ni maral nositi v ročnem kovčegu, je bil z jutranjim vlakom postal v London. Sam bi šel z nočnim vlakom, ki odide iz Hillborougha o pol desetih in je v Londonu drugo jutro ob dveh. V zadnjih urah ga je premogla želja, da bi čas, ki mu je namenjen, da ga prebije doma, zavlekel do poslednjega trenutka, in zato se je odločil za nočni vlak. Moral se je še od dosti ljudi posloviti, in to mu je bilo bolj nerodno kakor prijetno. Ljudje so ga imeli radi in so ga spoštovali, in tisti poslednji dan je šele videl, kako vdani so mu in kako jih boli, da jih zapuščajo. Otroci so mu objemali kolena, ženske so si s predpasniki brisale oči in dekteta so mu zardevaje ponujala ustnice v poljub; plečati fantje, njegovi stari tovariši, so mu pravili, da ne bodo nikoli več imeli prijatelja, ki bi mu lahko zaupali, kakor so zaupali njemu. Johna je ganilo v srce, ko je videl, kako ga imajo ljudje radi. In vse to mora žrtvovati in jih zapustiti, ker ne more več živeti doma, odkar so se razblinile njegove sanje.

Obisk pri Matthewu Lortonu je odložil na najzadnje. Poslednji trenutki njegovega bivanja v Hillboroughu morajo veljati Suzani, si je rekel. Do poslednje kapljice hoče

„Bogat ne bi hotel biti! To mora biti neumno, če ima človek toliko denarja, da vsega zapífi ne more!“

izpiti čašo sladkogrenkega slovesa. Poslednji spomin na Anglijo naj mu bo njen vedri, nežni obraz, ko ga bo sočutno pogledala, kakor ga je pogledala tistikrat, ko mu je strla srce. (Se nadaljuje)

Slikarske anekdote

Zbral K. Miethke

Slikar Alma Tadema je poslal eno svojih slik na bruseljsko umetniško razstavo, toda odbor jo je odklonil. Ko je dobil sliko nazaj, je bil tako besen, da jo je brez pomišljanja podaril svoji gospodinjici, ki je bila vsa srečna.

Kakega pol leta pozneje je Tadema vprašal, ali še ima tisto sliko. Odgovorila je:

„Da, in zelo sem zadovoljna z njo! Navadno voščeno platno propuščja vodo; vaša slika pa je tako na debelo pomazana z barvo, da niti kapljica ne pride skozi!“

Slika ji je bila namreč za podlogo cvetličnim loncem.

*

K Liebermannu pride debela, več ko sto kil težka dama iz boljših slojev:

„Gospod profesor, ali bi me hoteli slikati?“

Liebermann dolgo in kritično gleda dokaj velike brke, ki krasi gornjo ustnico vele-zajetne dame, potem pa pravi:

„Prav žal, milostljiva! Obrnite se na mojega tovariša Trübnerja — njegova specialnost so majorske slike!“

*

Slavnega angleškega slikarja Whistlerja je nekeč obiskal ameriški pisatelj Mark Twain; slikar mu je pri tej priliki razkazal svoj atelje.

Mark Twain je stopil k neki sliki, priprl oči in menil:

„Ni slaba, ni slaba — samo ta oblak, glejte... tale oblak bi jaz rajši zbrisal...“

„Za Boga!“ je zavpil Whistler. „Ne dotaknite se ga — slika je še mokra!“

Mark Twain pa je hladnokrvno odgovoril:

„O, ne bojte se, saj imam rokavice!“

SRCE V OKOVIH

Roman

Napisal Mirko Brodnik

Ta roman je začel izhajati v 9. številki letošnjega letnika „Romana“. Današnje nadaljevanje je šestindvajseto. Novi naročniki lahko dobe še vseh prejšnjih petindvajset nadaljevanj.

Četrty del

SKRITI ZAKLAD

Vsem je zastal dih. Nemo so strmeli v ogromno ptico, ki so se ji krila lesketala v solncu, gledali so jo, kako se lagotno ziblje v zraku in kroži nad pusto pokrajino. In čedalje večja je postajala, čedalje bolj oglušujoče je postajalo brnenje njenega motorja. Ta mogočna ptica je bila kakor roparica, ki visoko nad zemljo zagleda drobno miš in kroži nad njo zmeraj bliže, da potem nenadoma plane na njo in jo zgrabi.

Čedalje bliže je prihajalo letalo. Videli so, da hoče pristati in da išče primernege mesta, kjer bi se lahko spustilo. Janez je naglo stekel v hišo, strgal rjuho s postelje, in hitel z njo na ravnilo. Zamahnil je nekajkrat po zraku in s tem pokazal letalu, kje je najboljši kraj za pristanek. In res, malo nato se je letalo naglo spustilo navzdol in kolesa so se doteknila tal. Potem se je ustavilo in motor je utihnil.

Pilot je skočil s svojega sedeža. V vsaki roki je držal revolver. Janez mu je pomignil, da se mu ni treba bati. Zaklical je, da je med prijatelji.

Te besede so letalca pomirile. Revolverja sta izginila v žepe. Malo nato so bili že v živahnem pogovoru. Pilot jim je povedal, da je hotel leteti čez Sibirijo, pa ga je defekt v motorju prisilil, da je pristal. Bil je eden izmed letalcev bele armade, ki so jo prav takrat rde-

či razbili. Ker se ni mogel drugače rešiti, je sklenil pobegniti po isti poti kakor oni.

Povabili so ga v hišo in mu postregli kolikor so mogli.

Koliko novega jim je povedal! Stvari, ki o njih še sanjali niso. Povedal jim je o položaju v Evropi, same nove reči, da so kar strmeli. Da je svetovna vojna že davno končana, in da je povsod mir, samo v Rusiji še ne, kjer se še zmeraj bore rdeče in bele čete, kakor v Sibiriji.

Ves čas je bilo Branku neko vprašanje na jeziku, toda Rus je samo govoril in ni mogel nehati. Naposled se ni mogel več premagati in mu je skočil v besedo.

„V Vladivostok ste namenjeni, kajne? Koliko časa potrebujete do tja?“

„Jutri zvečer bom že tam, če pojde vse po sreči.“ je odvrnil letalec.

„Ali bi mi hoteli napraviti uslugo, ki vam bom zanjo hvalen do smrti?“ ga je poprosil Branko.

„Zakaj ne, če je v mojih močeh.“ je mirno odvrnil pilot. „Na razpolago sem vam.“

„Ne bom zahteval preveč.“ je dejal Branko. „Napisal bi neko pismo in vi bi ga v Vladivostoku oddali. Če mi to storite...“

„Iz srca rad.“ je odvrnil Rus. „Zdaj pa dovolite, da grem pregledat motor.“

Branko je nekje v kotu našel staro pero in nekaj črnila, ki ga je bila že sama gošča. Roka mu je drhtela, ko je začel pisati, in nekajkrat je moral obstati sredi stavka. Upanje, da pride morda to pismo v roke nje, ki jo je še zmeraj ljubil bolj kakor življenje, ga je tako prevzelo, da je le malo manjkalo in bi ga bile obile solze.

List za listom se je polnil. Branko ni mogel nehati. Preveč polno je bilo njegovo srce, preveč ji je moral povedati, da bi mogel to zlititi na drobne lističe papirja. Preveč je bilo, da bi mogel izraziti z mrtvimi črkami, in kakor bi bil pozabil vse lepe besede v teh težkih letih. Ubijati si je moral glavo, trpel je pri slehernem stavku.

Nadja je nekajkraj pogledala v sobo, toda ni ga hotela motiti. Mitja in Janez sta pomagala pilotu. Potem je nenadoma spet zabrnel motor kakor mogočen ukaz, naj pismo konča. Ž drhtečo roko je napisal poslednje besede in zavil pismo v ovitek. Nanj je napisal Zorino ime. Kolikrat ga je nekoč pisal! Kako lahko mu je takrat šlo pero izpod rok! Danes se mu je ustavljalo pri sleherni potezi.

Takrat je Nadja stopila v sobo.

„Letalo je pripravljeno.“ je rekla. „Pilot bo takoj tu.“

„Napisal sem.“ je tiho rekel Branko.

In ko je Rus stopil čez prag, je stopil k njemu.

„Kajne, da mi boste napravili uslugo? To pismo mi je več vredno kakor življenje.“ je dodal in glas se mu je trgal.

„Če mi bo sreča mila, da pridem v Vladivostok, bo to pismo odšlo. Zaupam v sebe in prepričan sem, da se mi polet posreči. Če pa se mi ne posreči... ne bom prvi, ki je padel...“

Molče sta si stisnila roke. Begunci so spremili pilota do letala. Motor je zaropotal. Propeler se je zasukal in Rus je skočil na svoj sedež. Pritisk na vzvod in letalo se je premaknilo. Malo nato je že drselo po tleh in se lagotno dvigalo pod sinje nebo.

Begunci so nemo gledali za njim. Ko je že davno izginilo na obzorju, se še vedno niso ganili z mesta.

Peto poglavje

NADJIN DOM

Šele popoldne so se odpravili na pot proti gozdovom, za katerimi bi po Nadjinih besedah moralo biti posestvo njenega očeta. Proti večeru so prispeli do roba gozda in so tam prenočili. Ko je drugo jutro ob štirih vstalo solnce, so bili že budni. Šli so naprej. Jezditi niso mogli, kajti v gozdu bi bili gotovo zašli. Konje so vlekli za seboj.

Ko se je proti poldnevu gozd dvignil v hrib in so prispeli na veliko jaso, je zdajci Nadja od presenečenja kriknila in prebledela. Pokazala je z roko na majhno podrto kolibo, ki je stala med drevjem.

„Tam, tam,“ je zajecjajala. „Kaj je tam?“ je vprašal Janez.

„Nedaleč odtod mora biti moj dom. To je koča čarovnice, ki jo je moj oče ubil.“

Nenadoma je postala otožna. Zbudili so se ji stari grenki spomini. Janez je stopil k njej in ji položil roko na ramo.

„Pomirite se, Nadja! Nikar ne obujajte spominov, ki so že davno pokopani. Povejte, v kateri smeri je vaš dom?“

„Proti severu,“ je odvrnila. „Še precej daleč je. Vendar bomo lahko jezdili. Spominjam se, kje približno gre pot.“ Umolknila je, potem pa je z izpremenjenim glasom povzela: „Pojdimo v koč! Moram jo videti.“

Mitja, ki še ni poznal zgodbe o čarovnici, se je čudil, kaj naj to pomeni. Ni mogel razumeti, zakaj je Nadja nenadoma postala tako razburjena. Radovedno je šel za njo. Branko in Janez pa sta mu sledila. Grmovje je bilo že zaraslo okolico koč. S ko-

piti pušk so si morali delati pot. Kmalu je stala koč pred njimi.

„Vrata so še zmeraj odprta, prav tako, kakor so bila takrat, ko sva z očetom odšla,“ je šepnila Nadja. Ni se upala iti prva v hišo. Zato je stopil Mitja naprej. Tedaj pa je zakričal od groze. Na tleh je zagledal preperelo človeško lobanjo in nekaj kosti, ki so bile še pokrite s cunjami. Vse zime, vsa poletja, vsi viharji niso mogli izbrisati sledov groznega dejanja, ki se je odigralo v tej kolibi.

Po Mitjevem obrazu je Branko takoj sklepal, kaj je fant videl v kolibi. Brez besed je prijel Nadjo pod roko in jo potegnil stran.

Izredno ugodna prilika!

S 26. številko je sklenil „Roman“ prvo polletje tekočega letnika in obenem 90. številko, odkar obstoji. To priliko hoče „Roman“ porabiti za to, da omogoči svojim novim in dosedanjim naročnikom izredno poceni nabavo vseh dosedanjih števk, v katerih je do zdaj izšlo 9 kompletnih romanov.

Naši dosedanjí naročniki, ki so že poravnali naročnino za tretje četrletje, dobe vseh 90 števk za 100.— dinarjev namestu za 180.— dinarjev, kolikor bi jih stale, če bi hoteli kupiti vsako številko posebej. Če žele „Roman“ od 1. štev. 1. letnika pa do 8. štev. letošnjega letnika, t. j. do takrat, ko se je začel roman „Srce v okovih“ (skupno 72 števk), pa jih dobe za 82 Din.

Novi naročniki pa dobe vseh 90 števk za 120.— Din, v čemer je že všteta tudi naročnina do konca septembra t. l. To ugodnost pa imajo novi naročniki samo tedaj, če se naroče najkasneje do 31. avgusta t. l. Denar je treba poslati naprej.

Za tiste dosedanje in nove naročnike, ki ne žele vseh dosedanjih 90 števk, smo pripravili posebne zbirke „Romanovih“ števk s kompletnimi romani. Tudi za te zbirke je treba poslati denar naprej. Cene veljajo za dosedanje naročnike; novi naročniki morajo poslati 20 Din več, zato pa bodo imeli s tem plačano tudi naročnino do 30. 9. t. l.

1. zbirka

Nezakonska mati, povest iz današnjih dni; **Zlati demon**, roman z ameriškega severa; in **Konzulova skrivnost**, kriminalni roman: vsi trije romani skupaj (26 števk „Romana“, nad 420 velikih strani) stanejo s poštnino vred samo Din 30.—.

2. zbirka

V obsevu teme, povest iz naših krajev; in **Tiger**, pustolovski roman; oba romana skupaj (21 števk „Romana“, nad 330 velikih str.) s poštnino vred samo Din 25.—.

3. zbirka

Sirota z milijoni in nadaljevanje pod naslovom **Brez vesti** (44 števk „Romana“, nad 700 str.) s poštnino vred samo Din 50.—.

4. zbirka

Skrivnost votle igle, kriminalni roman, **Zena z večno mladostjo**, fantastična povest, in **Dva meseca med čikaškimi banditi**, zapiski francoskega novinarja (29 števk „Romana“, nad 460 velikih strani). Vse troje skupaj s poštnino vred samo Din 35.—.

Posezite po tej ugodni priliki! Pišite po založnico! Naš naslov je:

„Roman“, Ljubljana, Breg št. 10.

„Pojdimo odtod,“ je šepnil. „Ta pogled ni za vas.“

Kakor brez volje mu je sledila. Šla sta počasi v hrib, Janez pa je peljal za njima konje. Mitja je vrgel nekaj listja čez grozovite ostanke in zaloputnil vrata. Potem je s pobešeno glavo šel za njimi.

Na vrhu hriba so prišli na široko vozno pot, ki je vodila v dolino. Zlezli so na konje in oddirjali navzdol. Pot se je vila med gostim drevjem, kakor je ne bi bilo nikjer konca. Nadja je jezdila spredaj, saj jo je poznala. Čez kako uro je nenadoma obstala in se vrnila k ostalim, ki so jezdili za njo.

„Mislim, da je le še dobro uro do mojega doma,“ je rekla razburjeno in glas ji je podrhteval. „Dobro se spominjam te poti. Kolikrat sem tu jezdila! Nikdar nisem mislila, da bom prišla kdaj sem v takih okoliščinah.“

Iz ene ure sta postali dve, tretja je že tekla, ko se je nenadoma gozd zredčil in presel v majhno planjavo. Sredi nje je stal samotni dvorec.

„To je moj dom,“ je rekla Nadja in iztegnila roko proti gradu...

*

Počasi so se jeli bližati samotnemu poslopju. Na dvorišču so zagledali nekaj ljudi, ki so jih nezaupljivo opazovali. Izkušnje zadnjih let so jim narekovale previdnost. Branko je stopil naprej in nekaj zaklical. Z dvorišča se je oglasil zategel klic. Kmalu je prišel k njim mlajši moški in jih vprašal, česa žele. Nadja je stopila naprej:

„Kje je oskrbnik?“

„Na dvorišču. Kaj bi mu radi?“

„Pokličite ga. Govoriti hočem z njim. Pozna me.“

Hlapec jo je nezaupljivo pogledal, potem pa je odkimal z glavo in vendar šel. Čez nekaj časa se je vrnil in z njim star mož, ki je že težko hodil in se je moral opirati na palico.

„Kaj hočete? Kdo hoče z menoj govoriti?“ je nejevoljno vprašal.

„Jaz,“ se je oglasila Nadja.

Ko je stari oskrbnik čul to edino besedico, se je zdrznil. Z dehtečo roko je segel v žep. Po dolgem iskanju je dobil očala in si jih nataknil.

„Kaj me ne poznate?“ ga je vprašala Nadja. V njenem glasu je drhtela čudna napestost.

„Kaj, ali je mogoče? Moj Bog, ali me ne varajo oči, ali me ne vara glas?“

„Ne, ne vara vas. Jaz sem, Nadja. Niste se me nadejali v teh časih, kaj?“

Beseda je zastala starčku. Od ganotja so mu prišle solze v oči.

„Mislil sem, da vas ne bom nikdar več videl,“ je tiho rekel. „in zdaj ste prišli.“ Vzravnaval se je in povzdignil glas. „Hej, Sergej, Aljoša, Fedor, Katja, Anjuta, kje ste, mrcine lene, zaspane! Gospodarica je tu, vi pa postopate okoli in vas ni nikjer.“

Stara kri se je zbudila v njem.

Nadja je bila ta trenutek srečna, kakor že dolgo ne. Blažen nasmešek ji je legel na ustnice, ko je videla posle, ki so se jeli zbirati in jo pozdravljati. Vsakemu je dala roko.

Na tovariše je skoraj pozabila. Stali so nemo za njo in čakali, da se jih spomni.

„Branko, Janez, Mitja, pojdimo! Glejte, to je moj dom. Ali ni lep?“ In šli so za njo v dvorec.

Šesto poglavje

ZAGONETNI ROKOPIS

Nadja starega oskrbnika ni mogla prehvaliti. Posestvo in poslopje je bilo tako lepo urejeno, da se ni nič poznalo, da so že potekla dolga leta, kar gospodarja ni bilo blizu.

Svojim prijateljem je Nadja namenila sobe v prvem nadstropju, kjer je nekoč sta-

noval njen oče. Najlepšo, kjer je bila tudi knjižnica, je dobil Branko.

Večjega veselja mu pač nihče ne bi bil mogel pripraviti. Knjige! Kako dolgo jih že ni imel v rokah! In zdaj jih je stala pred njim cela polica. In niso bile samo ruske. Tudi nekaj nemških in francoskih je bilo med njimi. Teh se je Branko najbolj razveselil.

Če ne bi bil utrujen, bi jih morda bral vso noč, toda spanec mu je zatisnil oči. Kar pri luči je zaspal.

Drugo jutro je Nadja pregledala posestvo, ki je bilo tako veliko, da je imela z ogledom ves dan dela. Sleherni travnik, sleherni kos gozda ji je pričal, kako vestnega in skrbnega oskrbnika ima. Nadja je bila vesela in zadovoljna kakor že dolgo ne.

Jezdila je in spremljala sta jo Mitja in Janez. Branko je ostal v svoji sobi. Rekel je, da mora poiskati nekaj zemljevidov in preštudirati pot proti vzhodu, kamor jih žene usoda.

In res je med knjigami našel vsega dovolj, kar je hotel. Nadjin oče je moral biti mož, ki se je za vse zanimal. Toliko različnih stvari je bilo med knjigami, da se je Branko kar čudil, kod je le vse to zbral. Še celo nekaj starih rokopisov je bilo vmes. Hotel se jih je kar koj lotiti, toda spomnil se je, da ima za to še dovolj časa. Ko je napravil načrt za nadaljno pot, je vzel v roke zanimiv nemški roman in ga jel čitati. Tako se je poglobil v branje, da niti slišal ni, kdaj so se vrnili prijatelji domov.

Šele ko je Nadja stopila v njegovo sobo in ga poklicala, se je zmotil iz branja.

„Že nazaj, Nadja?“ ji je rekel in se oprl z roko na področnik stola. „Ali ste bili daleč?“

„Vse smo obredli,“ mu je povedala. „In vi ste brali, kaj?“

„Da, še ni dolgo, kar sem se lotil tele knjige. Prej sem imel drugo delo.“

„Sodim, da mora biti precej zanimivega v tej knjižnici,“ mu je rekla. „Vsaj oče mi je tako pravil.“

„Resnico vam je govoril. Med knjigami sem našel marsikaj, česar tu ne bi bil pričakoval. Še nekaj starih rokopisov...“

„Saj res,“ se je takrat spomnila. „Te sem že čisto pozabila. Oče mi je večkrat o njih govoril. Kupil jih je za malenkost od nekega kmeta, ki jih je izkopal v temeljih svoje hiše. Spravljeni so bili v starinski skrinji, ki jo je komaj odprl.“

„Ali se je vaš oče kaj zanimal za njih vsebino?“

„Zanimal se je že,“ je Nadja potrdila, „toda ne vem kako je že prišlo, da jih ni mogel razbrati. Samo to je slutil, da so morda v zvezi s prastarim, razpadlim svetiščem, ki ga je stara pravljica postavila sredi gozdov. Dobil jih je nekaj dni, preden je odpotoval v Rusijo. Bil je menda že celo dogovorjen z nekim starim profesorjem, ki je bil izgnan v naše kraje, da mu jih bo raztolmačil, toda njegov odhod je prišel tako nepričakovano, da se ništa dobila. Tako so ostali na polici...“

„In kaj je s tem profesorjem?“ je vprašal Branko, ki ga je stvar čedalje bolj zanimala.

„Ne vem,“ je odvrnila Nadja. „ali sploh še živi? Vprašati bi morala oskrbnika. Ta bo vedel, saj pozna slehernega človeka dvajset vrst naokoli.“

Prilika za to se ji je kmalu ponudila. Prav takrat je namreč stopil v sobo oskrbnik.

„Čujte,“ mu je rekla. „Sedite, nekaj bi vas vprašala. Ali je oni stari profesor še tu? Ali ni odpotoval?“

„Ne,“ je oskrbnik odkimal. „Če imate v mislih puščavnik...“

„Da, puščavnika,“ je veselo vzkliknila. Spomnila se je,

da so ga imenovali ljudje puščavnik, ker se ni z nikomer družil. Živel je samo knjigam, ki jih je bil prinesel s seboj, in svoji učenosti.

„Komaj dve uri je že od tod stanuje,“ je povzel oskrbnik. „Saj pride celo večkrat sem na grad. Posebno minulo leto, ko je bilo težko za živež. Mi smo še nekaj imeli, on pa je skoraj od glada umiral. Dober človek je, in pomagal sem mu, kolikor sem mogel. In skromen je. Ko sem mu rekel, da bi čez zimo lahko ostal pri nas na graščini, je odklonil, češ da ne mara delati nadleže. Zdaj ga že nekaj časa ni bilo. Morda se kmalu kaj oglasi.“

„Ta bi nam morda lahko kaj več povedal,“ je dejal Branko. „Kako bi le prišli do njega? Šel bi ga iskat.“

„Saj to lahko kak hlapec opravi namestu nas,“ je rekla Nadja.

In pri tem je tudi ostalo. Drugo jutro, ko je komaj vstal dan, je Aljoša, najmlajši hlapec, sedel na konja in drugega privezal k sedlu ter odjezdil proti bivališču profesorja-samotarja.

Sedmo poglavje

PROFESOR

Ko se je profesor Kolcov tisto dopoldne vrnil z običajnega jutranjega sprehoda in zavil proti svoji hišici ob robu gozda, se je nemalo začudil. Obiskov ni bil vaju, saj razen kakega kmeta, ki ga je prišel vprašat za svet zastran boleznih v družini ali kake druge nadloge, ni prišel nihče k njemu. Še bolj pa se je začudil, ko je v obiskovalcu spoznal graščinskega hlapca.

„Kaj te je k meni prineslo?“ ga je radovedno vprašal.

„Naša gospodarica se je vrnila,“ mu je rekel Aljoša. „Rekla je, da bi hotela z vami govoriti. Poslala me je s prošnjo, da bi jo obiskali. Konja sem s seboj pripeljal, da vam ne bo treba peš hoditi.“

„Romanove“ nagrade

V 27. številu „Romana“ smo objavili velik razpis nagrad. Vsi naši naročniki, ki pošljejo vseletno naročnino (80 Din), imajo pravico, da si izberejo iz pričujočega seznama popolnoma brezplačno in poštne prosto knjig v vrednosti 30 Din, kdor poravnava polletno naročnino, pa za 15 Din. Če si izberete dražje knjige, plačate samo razliko.

Naročnino pošljite vsaj do 5. septembra t. l.

Vse podrobnosti in potrebna navodila dobite v 27. številu „Romana“ na str. 410 in 411, ali pa v upravi „Romana“, Ljubljana, Breg 10.

Knjige za vas

I. Romani, povesti i. dr.

1. Arcibašev, Sanin, roman . . .	Din 50.—
2. Kraft, V oklopnjaku okoli sveta, roman I. in II. del nam je posel . . .	„ 36.—
3. Murger, La Bohème, roman . . .	„ 36.—
4. Wilde, Silka D. Graya, roman . . .	„ 36.—
5. Dostojevskij, Zapiski iz mrtvega doma, roman, I. del . . .	„ 36.—
6. — II. del . . .	„ 30.—
7. Govekar, Svitanje, zgod. roman . . .	„ 35.—
8. Zevacco, Kraljevi vitez, roman . . .	„ 35.—
9. Bourroughs, Tarzan, sin opice, roman, I. del . . .	„ 32.—
10. — II. del . . .	„ 32.—
11. — III. del . . .	„ 32.—
12. — IV. del . . .	„ 32.—
13. — V. del . . .	„ 32.—
14. Dostojevskij, Idiot, rom. I. del . . .	„ 32.—
15. — II. del . . .	„ 32.—
16. — III. del . . .	„ 32.—
17. — IV. del . . .	„ 32.—
18. Hamsun, Glad, roman . . .	„ 32.—
19. Kmetova, V metežu, roman . . .	„ 32.—
20. Bulwer, Poslednji dnevi Pompejev, roman, I. del . . .	„ 32.—
21. — II. del . . .	„ 26.—
22. Levstik, Višnjeva repatica, roman, I. in II. del . . .	„ 30.—
23. Gaborian, Zločin v Oreivalu, kriminalni roman . . .	„ 25.—
24. — Akt št. 113, krim. roman . . .	„ 26.—
25. Golar, Bratje in sestre, novele . . .	„ 24.—
26. — Slov. balade in romance . . .	„ 24.—
27. Meško, Listki, novele . . .	„ 20.—
28. Murnik, Na Bledu, roman . . .	„ 16.—
29. Tolstoj, Kreutzerjeva sonata, roman . . .	„ 16.—
30. Goncourt, Renée Maupérin, rom. . .	„ 16.—
31. Larisch, Razkrinkani Habsburžani . . .	„ 15.—
32. Green, Za milijoni, krim. rom. . .	„ 14.—
33. Zeyer, Gompaci in Komurasaki, roman . . .	„ 14.—
34. Albreht, Ranjena gruda, povest . . .	„ 12.—
35. Azov-Teffi, Humoreske . . .	„ 12.—
36. Waldova, Vera, roman . . .	„ 12.—
37. Garšin, Nadežda Nikolajevna, roman . . .	„ 10.—
38. Mérimée, Verne duše v vicah, povest . . .	„ 10.—
39. Feigel, Domače živali, humoreske . . .	„ 10.—
40. Mičinski, Fridolin Zolna, humoreske, I. del . . .	„ 8.—
41. — II. del . . .	„ 8.—
42. Puškin, Plkova dama, novela . . .	„ 5.—

II. Strokovne in poučne knjige

43. Skalicky, Kletarstvo . . .	Din 60.—
44. Plečnik, Repetitorij anatomije I.: Skelet . . .	„ 24.—
45. — II.: Mišičje . . .	„ 24.—
46. — III.: Drobje . . .	„ 24.—
47. — IV.: Obtočila . . .	„ 24.—
48. — V.: Živčevje . . .	„ 36.—
49. — VI.: Čutila . . .	„ 24.—
50. Dr. Rus, Slovenska zemlja . . .	„ 24.—
51. Slč, Kmečke hiše na Gorenjskem . . .	„ 90.—

Profesor je bil ves srečen. Čeprav je bil vaju samotni in preprostih, neizobraženih ljudi, si je vendar časih zaželel druge družbe.

„Počakaj, da se vsaj pošteno oblečem. Tak ne morem med ljudi,“ je rekel hlapcu. „Ali pa stopi v hišo. Konja priveži k drevesu.“

Vzel je z glave širok slamnik, ki je imel že vse razcefrane kraje, in pomignil Aljoši, naj gre z njim.

Profesor Kolcov je bil sicer že star, pet križev je nosil na plečih in šesti tudi že ni bil daleč, toda njegov obraz tega ni izdajal. Ko je prišel kmalu nato obrit, počesan in dobro oblečen iz sobe zraven kuhinje, je bil videti deset let mlajši. Če ne bi bili njegovi lasje v dolgih samotnih letih osiveli in postali beli kakor sneg, bi bil videti še mlajši. Bil je močne postave, a precej rejen. Posebno značilne so bile njegove žive oči. Nihče mu zdaj ne bi bil mogel dati priimka samotar.

„Pripravljen sem,“ je dejal hlapcu. „Ali pojdeva?“ Skočila sta na konja. Aljoša je zdirjal naprej, toda kmalu je moral obstati. Profesor, ki ni bil ježe vaju in so ga leta in debelost ovirale, mu ni mogel tako hitro slediti. Šele proti poldnevu sta se ustavila pred graščino.

Ko je Nadja zagledala starega profesorja, ki ga že dolga leta ni bila videla, mu je pohitela naproti in ga pozdravila. Komaj da jo je spoznal. Ni čuda! Takrat je bila še mlada deklica dvanajstih, trinajstih let, zdaj pa je bila že dvajsetletna gospodična.

„Dobro da ste prišli, gospod profesor,“ mu je rekla s svojim veselim glasom. „Morda nam boste vi lahko pomagali.“

„Kaj hudega? Če bo le v mojih močeh.“

„Za neki starinski rokopis gre,“ mu je razložila. Več ni bilo treba. Profesor se je že sam spomnil.

„Tisti rokopis, ki mi je o njem pravil vaš oče? Kaj ga ni še nihče rešil?“

„Ne, ves čas je ležal tu, ne da bi se bil kdo zanj menil. Ko sem zvedela, da ste se zmeraj v naših krajih, sem vas povabila. Zaradi družbe in zaradi rokopisa. Če je kaj važnega... Če je res v zvezi s stari svetiščem v gozdovih.“

„Ne vem, če bo držalo,“ je odvrnil profesor. „Dolga leta sem že tu, vso okolico sem že obredel, toda o svetišču nisem našel sledu. Sodim, da je le bajka, ki so jo od drugod prinesli in tu udomačili.“

„Poskusili bi vendarle,“ je menila Nadja. V tem je zazvonil zvonec iz kuhinje. „Ravno prav ste prišli, gospod profesor. Kosilo je že na mizi. Pojdva gor. Seznanim vas s svojimi prijatelji.“

Sla sta v obednico, kjer so naši stanci že čakali. Branko, ki je iz oskrbnikovega pripovedovanja sklepal, da mora biti profesor slaboten, betezen starec, se je prav začudil, ko je videl rejenega možička, ki mu je zdravje kar z obraza sijalo. Veselo ga je pozdravil.

Po kosilu je Nadja prinesla zagonetni rokopis. Sedli so na verando, profesor je poiskal v žepu povečevalno steklo, ki ga je zmeraj nosil s seboj, in se zatopil v čitanje. Dolgo ni izpregovoril besede. Vsi so napeto čakali in njihovi pogledi so viseli na profesorjevih ustnicah, čakajoč, kdaj se odpro.

Toda čakali so zelo dolgo in napeta nestrpnost jim je čas še podaljšala. Končno se je učenjak oglasil.

„Prav imate, gospodična,“ je dejal. „Ta rokopis res piše o nekaj bogovih. Toda zelo težko ga je čitati. Prve tri vrste sem komaj prečital in naprej bo še težje, kajti rokopis je na nekaj mestih čisto obledel in zabrisan. Čujte, kaj pravi v začetku:

„Udari naj bog sovražnike naše. Jeza njegova naj jih zadene, ker je napadel nas, njegove služabnike. Ti, ki...“

Ptičje perje na klobukih

Spet se v modnih časopisih mnogo piše o ptičjem perju na klobukih — a ne samo pišejo in govorijo, tudi na ulicah jih že vidimo kakor pred davnimi leti. Toda modni predpisi glede tega perja so strogi, in po njih se lahko ravna (če hočejo veljati za moderne v pravem pomenu besede) samo dame, ki imajo dosti denarja in časa, da se z okusom napravijo — zakaj predpis je tak, da s perjem na klobuku prav za prav ne gre, da bi šla na ulico, nego se smeš z njim pokazati šele ob petih popoldne, ko napoči ura čaja. Nu, pa pri nas ne gre tako natančno.

V drugih, večjih mestih se povratek ptičjega perja mnogo bolj občuti. V modnih trgovinah se ženski svet kar gnete okoli pultov, kjer so razloženi novi klobuki, in vse vprek kupujejo samo perje. Čim večje je, tem rajši ga vzamejo, saj niti ni preveč drago: pol metra dolgo perje stane kakih trideset frankov (67 Din).

A ljudje ne pomislijo, da preveč tudi dobre reči ni dobro. Ne samo to: ta velika peresa so tudi neokusna. To so prve spoznane modistke v velikih mestih in zato izdelujejo klobuke z majhnimi, diskretnimi ptičjimi peresi. Pa ne samo nojevimi, nego tudi golobjimi in petelinjimi. Najrajši si izbere pisane peresa na žametastih klobučkih iste barve, ali pa črne. Pisane barve so tudi pri ptičjih peresih še vedno v modi, vendar se počasi obračamo od preveč kričečih barv, že zaradi bližajoče se jeseni in zime. Kot modne barve pridejo pred vsem v poštev zelena (v vseh odtenkih), vijoličasta in siva.

Dežnik

Prav za prav bi bilo lepše, če bi vam povedali kaj o solčnikih, toda naša krivda ni, da je zdaj več dežja ko solca. Prihajamo v dobo, ko se na ulicah pojavljajo dežniki kakor gobe po dežju, in naše gospe in gospodične morajo hočeš nočeš misliti na to, da si nabavijo ta prepotrebni rekvizit za bližajočo se jesensko deževje.

Veliki črni dežniki so se popolnoma preživeli, in danes jih že skoraj ni več videti. Na njih mesto so prišli drugi, ki jih je pravi užitek gledati. Pred vsem je treba barvo dežnika prilagoditi toaleti — če ti to dovoljuje „kasa“ seveda. Dežnik naj

se sklada s temeljnim tonom obleke ali pa s kontrastnim barvnim odtenkom klobuka ali torbice. Največ se opazajo rjava, vinsko rdeča in temnovijšnjeva barva, tiste dame, ki se nočejo izneveriti črnini, pa si izberejo črno bele kombinacije, ki prav lepo delujejo.

Med raznimi vrstami dežniških kljuk so danes najbolj prijubljene kristalne, kakor sploh igra zadnje čase steklo v ženski modi veliko vlogo. Ivedanji iliputanski dežniki so po pravici pristi v nemilost: dežnik je koncem koncev vendarle v prvi vrsti zato, da človeka ubrani pred dežjem, modernost in lepota prideta v poštev šele v drugi vrsti. Kaj vam je koristil lep drobčan dežniček, če pa niste mogli z njim na ulico, že če je samo prsilo, kaj se le ob ploni? Lem dežnikom je torej, kakor smo že povedali, odklenkalo; zdaj ko se vračajo daljša krila, prinasajo s seboj tudi večje dežnike. Teli seveda ne bo več moči nositi kar pod roko (lepo bi se vam zanimali tisti pasant, ki bi ga z njim uregnili), ceprav še zmerom niso tako dolgi, da bi vam stuzili za panico.

Da, zdaj nastane vprašanje: kako ta dežnik nositi? To bo naposled spet stvar okusa. Ena si ga bo kakor možki obesila na roko — zdaj ko so se spet vrne kljuge, bo to šlo. Druga ga bo nosila na pentlji, tretja spet kako drugače. Glavno je, da zaprti dežnik elegantno in „šik“ nosiš — če je dežnik odprt, ga seveda ni nikaka umetnost držati nad glavo.

Orehova krema

Potrebščine: 15 dkg zmletih orehov, po litra mleka, dva zavojčka Dr. Oetker-jevega vanilinovega sladkorja, 20 dkg sladkornega prahu, 1 zavojček Dr. Oetker-jeve jedilne želatine „Regina“, 1 osminka litra spenjene smetane, čokoladne omaka.

Priprava: Kuhaj zmlete orehe z vanilinovim sladkorjem in sladkornim prahom v mleku četrte ure in jih postavi potem s štedilnika. Sedaj primešaj 1 zavojček jedilne želatine, mešaj vse, dokler se ne ohladi, dodaj spenjeno smetano in pusti, da se vse v z vodo oplaknjeno modlu strdi. Pred serviranjem zvrni in serviraj s čokoladno omako. (Jedilna želatina se ne sme nikoli kuhati, nego se naj le primeša vroči zmesi.)

HUMOR

Njegova prva skrb

„Pepček, ponoči ti je štorčija prinesla sestrico.“

„Tako? Ali si že atu povedala? Saj veš, kako je bil zadnjič divji, čeprav sem samo mlado mačko prinesel k hiši.“

Današnja mladina

„Zakaj pa jokaš, mali?“

„Dva dinarja sem izgubil!“

„Nikar ne jokaj. Tu jih imaš pet. Zdaj mi pa povej, kaj si delal, da si jih izgubil?“

„Z bratom sem stavil, da boste stopili na onile bananov olupek in padli, pa ste se ognili.“

Predujem

Janeček je razbil kuhinjsko okno in jih od mame dobil. Razen tega mu je pa še naročila, da mora svoj greh povedati očetu. Ko pride oče domov, se nadobudni mladeč pritisne k njemu: „Očka, kuhinjsko okno sem razbil, dobil sem jih pa že.“

Zato pa!

„Gospod, obnašajte se dostojneje in ne nadlegujte me, ker sem poročena.“

„Imenitno, jaz tudi!“

On že ve

Petrček vidi svojega pravkar rojenega brata in zakliče prestrašeno: „Oče, saj nima nič las.“

„Počakaj,“ ga oče potolaži, „mu bodo že zrasi.“

„Pa zob tudi nima.“

„Tudi ti še pridejo.“

„In ves grbast je.“

„To se bo že vse zravvalo.“

„Nak, oče, meni se zdi, da so nas namazali. Starega so nam poslali!“

Se tudi zgodi

Dekle dobi otroka brez cerkvene blagoslova. Lepo. Se tudi časih zgodi.

Dekle ima črne lase. Otrok plave. Se tudi časih zgodi.

„Gotovo ima oče tvojega otroka plave lase?“

„Mogoče. Kaj vem. Klobuk je obdržal kar na glavi.“

Lepo. Se tudi časih zgodi. Pa se prav za prav ne bi smelo.

Uvideven pastor

Ameriški pastor je pravkar zvezal pred oltarjem nov par.

„Koliko sem dolžan, prečastiti?“ vpraša mladi zakonec.

„Dajte, kolikor mislite, da bo prav.“

Ko mu mož stisne v roko dolar, si pastor ogleda boljšo polovico in — vrne možu pol dolarja.

Nepremišljeno

Bolni mož se prebudi iz dolge nezvesti.

„Kje sem?“ zamrmra v vročici, ko začuti na čelu roko, ki ga boža.

„Kje sem? V nebesih?“

„Ne, dragi moj,“ se oglasi žena, „še zmeraj pri meni.“

Poetičen je hotel biti

„Danes ste pa čudoviti, gospodična! Kakor dvajsetletna roža.“

Prisotnost duha

Gospa: „Tu se pa že vse neha! Prejšnji teden ste mi čisto druge reči govorili!“

Berač: „Saj mi jih niste hoteli verjeti!“

Pretežka mu je

Robert pride k ženitnemu posredovalcu.

„Danes imam za vas nekaj sijajnega,“ mu ta pove. „Dama je Angležinja in ima 25.000 funtov.“

Robert ves prestrašen: „Ne, tako težke pa ne maram.“

Nerodna krava

Gospodar pride v hlev in dobi tam dekle z veliko buško na čelu. Sočutno jo vpraša, kaj se ji je zgodilo.

„Veste, krava je zmeraj opletala z repom okoli sebe, kadar sem jo molzla. Hotela sem jo odvaditi in sem ji privezala na rep opeko. Zdaj pa imam...“

Moderna služkinja

„Malo bolj udarite po preprogi, Micka. Iztepsti jo hočete, pa jo samo božate. To je vendar brez pomena.“

„Toda, gospa, potem se bo prašilo.“

Zarekel se je

„Oče, gospa Smolova mi je prej rekla: Jabolko ne pade daleč od drevesa. Kaj je mislila s temi besedami?“

„Kaj pa si spet napravil, pa glavec?“

Ne zna računati

Veržnikovi imajo zdaj na Bledu vilo in gospa Veržnica rada vabi v goste znamenite ljudi. Včeraj je bil pri njej na obisku slavn krotilec levov Grdogled, ki je za cirkus lovil slone in tigre v Prednji in Zadnji Indiji. Povedal ji je marsikaj zanimivega, med drugim tudi to, da je imel korejski cesar Gec-Biz-Ti dve sto pet otrok. Tedaj se je gospa Veržnica zgrozila: „Jej, uboga žena!“

*

„Slišite! Vaš pes je včeraj ugriznil mojo taščo!“

„Ježeš! Ali me mislite tožiti?“

„Ne, ne! Samo vprašati sem vas mislil, koliko hočete za mrho?“

Mamin zgled

Teta: „No, Alenka, koga imaš najrajši?“

Alenka: „Mamo.“

Teta: „In potem?“

Alenka: „Tebe, tetka.“

Tedaj se oče vmeša v pogovor: „In kdaj pridem jaz?“

„Navadno šele ob eni, ko zapro gostilne!“

Nesebično

„V škripcih sem, da še nikdar tako. Pomisli, poročiti se moram, pa ne vem, katero bi izbral. Ena je bogata, pa mi ni prav nič do nje, drugo ljubim, pa je siromašna.“

„Poslušaj glas srca,“ mu svetuje prijatelj. „Oženi se z ono, ki jo ljubiš in ki nima denarja. In — kaj sem hotel reči — ali bi me hotel predstaviti oni drugi?“

Plesni pogovor

Plesalec: „Kakor suženj bi pokleknil pred vas!“

Plesalka: „Ne — rajši kot snubač!“

Leto dni je že. Šel je, kakor nam je sam pokazal v „Ekspresu št. 517“. Starec je stal na ploščadi lokomotive in si brisal pot s čela. Potem je prišel znak za odhod. Z mišično roko je potegnil vzvod in stroj je vrščeče zažvižgal. Gost oblak megle ga je zavil in ko se je razlezel, ga ni bilo nikjer več. Le v daljavi je še hropel stroj in drvel v rastočo noč. Drobne iskre so mu kazale pot.

„Mr. Lon, tisoč obrazov je čisto lepa reč. Pa kaj nam to zdaj pomaga, ko gospoduje govoreči film. Da, nekoč je bilo to dovolj. Mr. Lon, toda vsaka doba zahteva svoje, tehnika je več kakor duh, umetnost. Zdaj morate postati še človek s tisoč glasovi. Maska... to so stare obrabljene reči.“

Mr. Lon mora ubogati. Publika je zver. Filmska je posebej. Ali pa otrok? Kdo ve! Zver in otroku se hoče zmeraj novih igrac. Ne enemu ne drugi ne moreš nič dopovedati.

Chaplinu je en obraz dovolj. Ne potrebuje drugega. Tudi glasu ne potrebuje. Ker je komik, filozof. Filozofi so zmeraj komiki in narobe. Če so pravi filozofi in pravi komiki. Chaney je bil karakterni igravec. Filozofija je le ena, karakterjev je tisoč. Zato je moral Chaney biti človek s tisoč obrazi, zato bi bil moral biti človek s tisoč glasovi.

Mr. Lon se je učil, vadil. In potem se mu je pri težkih vajah utruga žila v vratu. Omedlel je in legel. In ozdravel je, pa se je spet učil. Potem je prišla pljučnica, smrt.

Živega človeka je zavil gost oblak megle. Ko se je razlezel, ga ni več bilo. Le v daljavi je še hropel stroj in drvel v rastočo noč. Drobne iskre so mu kazale pot.

*

Publika je zver. Ali pa otrok? V filmu vidi samo platno, trak in reflektorje. Človeka ne. Človek ji je odveč.

Tisoč obrazov je poznala. Izginili so, ostal je le še eden, tisočprvi. Ta, ki ga tu vidite. Pa ji je bil tuj. Zato si ga ni zapomnila. Zapomnila si je rajši stotero polizanih obrazov, tisoče bedastih šlagerjev.

Ali nisem tega že lani povedal? Chaney ni imel polizanega obraza. Chaney ni pel bedastih šlagerjev. Zato je Chaney pozabljen.

Quasimodo je mrtev, fantoma so ubili, dobrodušni detektiv je pustil dekle drugemu in šel v pokoj, kapitan je utonil, nikogar ni več, še stari strojevodja je izginil v rastočo noč. Drobne iskre so mu kazale pot.

Nobenega obraza ni več.

Publika je zver. Ali pa otrok?

Boris Rihteršič.

Moji prijatelji, orang-utani

Napisal Ernst B. Schoedsack

Ne dvomim, da so orang-utani najbližji sorodniki človeka. Dva-najst mesecev najtesnejše sosesčine s temi živalmi v sumatrskih džunglah me je prepričalo, da morajo biti te rdečedlake opice najbolj sorodne s slavnim „missing-linkom“, zveznim členom med človekom in opico, ki ga zagovarja Darwin.

Zaradi posebno človeških lastnosti smo izbrali dva orang-utana, samca in njegovega mladiča, za obe glavni vloge v našem filmu iz življenja v džungli. Odkrili smo ju v vejah ogromnega drevesa, kjer sta mirno počivala.

Bili smo brez dvoma prvi ljudje, ki sta jih ti dve živali iz divjine videli, toda prav nič sovražnosti nista kazali. Narobe, kmalu sta pokazali neke znake naklonjenosti in čedalje pogostejše sta nas prihajali obiskovat v taborišče. Oba orang-utana sta bila domača, zaupljiva, za vse dovzetna in izredno živalna. Dali smo jima ime Tua in Rango, in teden nato sta že na klic prišla takoj s svojega drevesa.

Posebno Rango je bil ljubljenec vseh. Bil je čudovito nežen in njegovo preplašeno kričanje, kadar je ostal sam, je bilo tako zelo človeško, kakor bi jokalo otrok.

Brez kletke in vrvi sta ostali živali ves čas snemanja v bližini taborišča. Najbrž zato, ker so orang-utani zelo sladkosnedi, ker jim je mnogo do prijateljske nege in predvsem — ker so zelo radovedni in gizdavi.

Nekateri domačini iz našega spremstva so hoteli Tuo in Ranga dresirati, pa sem jim prepovedal, ker mi je bilo dosti do tega, da bi živali prišli kar najbolj prirodno na filmski trak, da bi ljudje dobili pravo sliko o življenju orang-utanov v divjini.

V splošnem je orang-utanovo življenje presenetljivo podobno družinskemu življenju človeka. Samci in samica pazita kar najbolj na svoje mladiče, dokler niso toliko godni, da sami skrbijo za hrano in varnost. Samica nosi mladiče na rokalah in jih boža kakor matere svoje otroke.

Da je bil Rango samo v družbi svojega očeta, si morem razlagati le tako, da je bila njegova mati mrtva, kajti opica nikdar ne zapusti svojega mladiča. Tua je prevzel skrb za nebogljenca, ki si ni vedel pomagati. Ponoči, ko sta bila v velikem gnezdu iz drevesnih vej, se je Rango tesno stiskal k svojemu očetu. In čez dan smo videli, da je Tua nabiral banane in zmeraj najboljše med njimi prepustil svojemu mlademu nasledniku.

Podobnost orang-utanovega življenja s človeškim je vcepila doma-

Elitni Kino Matica

Telefon 2124

Veličanstvo — ljubezen,

prekrasni ljubavni film. V glavnih vlogah Käthe von Nagy, Franz Lederer, Szöke Szakal in Adele Sandrock.

Gospodična tajnica,

srčkana filmska komedija, ena najlepših zadnje sezone. V glavnih vlogah Renate Müller, Herman Thimig in Felix Bressart.

činom vero, da so orang-utani prav za prav vrsta ljudi. Ta vera se kaže tudi v imenu „orang-utan“, ki je malajsko in pomeni „veliki mož iz gozda“.

Režiser John Ford o razvoju filma

Obiskovalec kina čez deset let bo smatral za najprirodnejše to, kar nam je danes še nerešen problem. Prepričan sem, da bo pospešeni razvoj ustvarjanja filma in re-produkcije tonov prinesel iznenađenja, o katerih ne sanja danes niti najsmelejši fantast. Izpremembra bo obstajala v prvi vrsti v tem, da bodo gledalci za svoj denar dobili dosti več razvedrila. Saj družbe to že sedaj poskušajo. Tu je treba pomisliti samo na risane filme, zvočne žurnale in vse drugo, kar tvori stranski program vsake predstave.

Predvsem bo film bodočnosti v barvah. Toda to bo čisto drugače kakor danes. Največja ovira pri barvanih filmih je to, da do danes še niso mogli najti vseh odtenkov barv, kakor pri črnobeli barvi, toda čujemo, da so strokovnjaki v tem oziru že mnogo napredovali in bomo imeli v kratkem priliko videti, kaj se jim je posrečilo napraviti.

Druga reč bo velikost projiciranega platna. V Ameriki delajo poskuse s filmi, ki bodo dvakrat večji od današnjih in mnogo bolj plastični. Toda s tem prostornost filma še ni rešena. Najti bo treba tehnično možnost, da postane film trodimenzionalen tudi v sliki, medtem ko je zdaj samo v govoru, kar dostikrat čudno vpliva.

Seveda bodo morali pri tem plačati svoj davek tudi lastniki kinov, kajti treba bo celo vrsto novih aparatov, ki jih bodo morali drago plačati.

Mister Ford ni samo režiser, ampak tudi človek, ki je znan strokovnjak v vseh tehničnih vprašanjih.

V svojem najnovejšem filmu „Svet brez žensk“ je obogatil filmsko tehniko z novim načinom fil-

manja. Prav ta film pomeni velik napredek tehnike, razen tega pa je tudi po svoji vsebini — dogaja se v potopljeni podmornici — eden najbolj dramatskih, kar jih je doslej bilo.

FILMSKA VPRAŠANJA

1. Kdo je režiral film „X-27“?
2. Kako je pravo ime Lye Mare?
3. Katera igralka je igrala glavno vlogo v filmu „Princesa Olala“?
4. Pri kateri družbi igra Lionel Barrymore?
5. Kdo je igral glavno moško vlogo v filmu „Marseljeza“?

Rešitve teh vprašanj sprejemamo šest dni po izidu lista. Za nagrade razpisujemo

20 VELIKIH FILMSKIH FOTOGRAFIJ,

ki jih razdelimo med deset reševalcev.

Rešitve vprašanj iz 52. številke so: 1. Na Dunaju; 2. Josef von Sternberg; 3. Charlie Chaplin; 4. Buster Keaton; 5. „Dve sreči in en utrip“. Nagrade dobe:

- 5 slik: Zrinšek Božena, Lepi Dol;
- 4 slike: Bregar Josip, Planina;
- 3 slike: Okorn Joško, Ljubljana;
- 2 slike: Samec Ivanka, Ljubljana;
- po eno sliko: Kosi Anton, Loke; Lasnik Ivan, Guštanj; Bernik Srečko, Beograd; Križman Zofi, Vrhe; Verbič Mica, Polje; Nukič Stane, Trgovišče.

Aleksander Kozić

koncesijonirano elektrotehnično podjetje

Ljubljana

Cesta v Rožno dolino 44

Tel. 30-41

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela. — Izvršitev strokovnjaška. — Cene zmerne.

KLJUČARJE
vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvzajne
najboljše
KLJARNJA ST. DEU
LJUBLJANA DALMATINOVCI

Foto aparate in potrebščine

dobite v največji izbiri v

Drogeriji „Adrija“

Mr. Ph. S. Borčič

Ljubljana, Šelenburgova ulica 1

Telefon št. 34-01

Zahtevajte cenik!**Blagovna znamka****„Svetla glava“**

se je obnesla. — Med tisoči znamk, ki se priglašajo vsako leto, pač ni nobena postala znana kakor ta. Radi pozornosti, ki jo vzbuja slika, in radi globokega svojega pomena je postal znak nepozaben. „Znamka Oetker“ jamči za najboljšo kvaliteto po najnižjih cenah in radi tega načela so

Dr. Oetker-jev pecljni prašek
Dr. Oetker-jev vanilinov prašek
Dr. Oetker-jev prašek za pudlinge itd. tako močno razširjeni.

Letno se proda mnogo milijonov zavolčkov, ki pomagajo „prosvitljenim“ gospodinjam postaviti v kratkem času na mizo tečne jedi. Marsikatera ura se je prihranila, mnoge nevolje radi slabega kipekla močnikov je izostalo.

Otroci se veselijo, če speče mati Oetker-jev šartelj, in v otroški sobi ni ničesar boljše, nego je Oetker-jev pudling s svežim ali vkuhanim sadjem ali s sadnim sokom.

Pri nakupu pozor na to, da se dobe pristen Dr. Oetker-jevi fabriki, ker se čisto ponujajo manj vredni posnetki.

Dr. Oetker-jev**vanilinov sladkor****je najboljša začimba**

za mlečne in močnatne jedi,
pudlinge in spenjeno smetano,
kakao in čaj,
šartlje, torte in pecivo,
lajčni konjak.
Zavolček odgovarja dvema ali trem strokom dobre vanilije.

Ako se pomeša $\frac{1}{2}$ zavolčka Dr. Oetker-jevega izbranega vanilinovega sladkorja z 1 kg finega sladkorja in se dasta 1 do 2 lažni žlici te mešanice v skodelico čaja, tedaj se dobi aromatična, okusna pilača.

Dr. Oetker-jevi recepti**za kuhinjo in hišo**

prinašajo izbiro izvrstnih predpisov za pravo enostavnih, boljših, finih in rafiniranih močnatih jedi, šartjev, peciva, tort l. t. d.

Za vsako obitelji so največje važnosti, ker najdelo po njih sestavljena jedila radi svoje enostavne priprave, svojega odličnega okusa in svoje lahke prebavljivosti povsod in vedno pohvalo zaspolinj — tudi onih, ki stavijo večje zahteve — in ker je, kakor je pokazala izkušnja, vsako ponesrečenje tudi pri začetnicah izključeno.

Oetker-jevo knjigo dobite zastonj pri Vašem trgovcu; ako ne, pišite naravnost na tovarno

DR. OETKER, MARIBOR.**Kupon 34 film**